

ĢENERĀLADVOKĀTA NĪLO JĒSKINENA [NIILO JÄÄSKINEN]

SECINĀJUMI,

sniegti 2011. gada 9. jūnijā¹

I — Ievads

1. Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa jautā Tiesai par pamatnosacījumiem attiecībā uz tās imunitātes īstenošanu, kuru Savienības tiesības piešķir Eiropas Parlamenta locekļiem saistībā ar viedokli, ko tie pauž, pildot savus pienākumus.

2. Tiesa jau ir lēmusi par procesuālajiem pasākumiem saistībā ar Eiropas Parlamenta locekļiem piešķirtās imunitātes īstenošanu², bet šajā lietā tā ir aicināta noteikt imunitātes materiālās robežas, ņemot vērā Protokola Nr. 7 par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā³ 8. pantu (iepriekš — 9. pants).

3. Līdzīgi kā tādu vairāku dalībvalstu konstitucionālajās sistēmās, kuras ir sekojušas Francijā pēc 1789. gada revolūcijas izstrādātajam paraugam, Protokolā ir divas galvenās daļas attiecībā uz aizsardzību, ko bauda Eiropas Parlamenta locekļi⁴, pirmkārt, vārda brīvības aizsardzība, pildot deputāta pienākumus, t.i., materiālā imunitāte, saukta arī par “pilnīgu imunitāti”⁵, otrkārt, procesuālā imunitāte, saukta arī par “ne aizskaramību”⁶, kas garantēta Eiropas Parlamenta locekļiem pret tiesvedību viņu pilnvaru laikā. Turklāt Protokols deputātiem nodrošina brīvību apmeklēt un piedalīties Eiropas Parlamenta darbībās tā

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — 2008. gada 21. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-200/07 un C-201/07 *Marra* (Krājums, I-7929. lpp.).

3 — OV 2010, C 83, 266. lpp., iepriekš — Protokols Nr. 36 par Eiropas Kopienu privilēģijām un imunitāti (1965) (OV 2006, C 321E, 318. lpp.; turpmāk tekstā — “Protokols”). Tā kā prasība tika celta 2010. gada 2. aprīlī un prejudiciālā jautājuma priekšmets attiecas uz Protokola interpretāciju, šajos secinājumos tiks izmantota LESD numerācija.

4 — Skat. Eiropas Parlamenta salīdzinošo pētījumu Nr. PE 168.399 ar nosaukumu “L’immunité parlementaire dans les États membres de l’Union européenne et au Parlement européen” [Deputātu imunitāte Eiropas Savienības dalībvalstīs un Eiropas Parlamentā], Juridisko lietu sērija, darba dokuments, kas pieejams šādā vietnē: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?language=en&file=4125#search=%20Parliamentary%20Immunity%20in%20the%20Member%20States%20of%20the%20European%20Union%20and%20the%20European%20Parliament>.

5 — Dažādās dalībvalstīs piemērojamajās konstitūcijās un juridiskajā literatūrā ir izmantota atšķirīga terminoloģija abu imunitātes aspektu apzīmēšanai. Tādējādi pirmais aspekts tiek apzīmēts ar jēdzieniem “Verantwortungsfreiheit” Vācijā, “inviolabilidad” Spānijā, “irresponsabilité” Francijā, “insidicabilità” Itālijā un “berufliche Immunität” Austrijā, un “non-liability, non-accountability, privilege of freedom of speech” Apvienotajā Karalistē.

6 — Otro aspektu apzīmē ar jēdzienu “inviolabilité” Beļģijā un Francijā, jēdzieniem “Unverletzlichkeit” vai “Unverfolgbarkeit” — Vācijā, “inmunidad” — Spānijā, “inviolabilità” un “improcedibilità” — Itālijā, “außerberufliche Immunität” — Austrijā, “inviolabilidade” — Portugālē un “freedom from arrest” — Apvienotajā Karalistē.

sesiju laikā⁷. Šajā gadījumā Tiesa ir aicināta noteikt pirmā imunitātes veida, proti, materiālās imunitātes, piemērojamības jomu.

2) Protokols Nr. 7 par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā

5. Protokola 8. pantā ir paredzēts, ka “attiecībā uz Eiropas Parlamenta locekļiem nevar veikt izmeklēšanas darbības, viņus aizturēt vai uzsākt tiesvedību sakarā ar viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot pienākumus”.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — Savienības tiesības

6. Šī protokola 9. panta (iepriekš — 10. pants) pirmās daļas a) un b) punktā ir noteikts, ka Parlamenta sesijās tā locekļiem savā valstī ir imunitāte, ko piešķir attiecīgās valsts parlamenta locekļiem, un visās citās dalībvalstīs — imunitāte attiecībā uz aizturēšanu un tiesvedību. Šī panta pēdējā daļā ir arī paredzēts, ka Parlaments var izlemt kādam no tā locekļiem atcelt imunitāti.

1) Pamattiesību harta

3) Eiropas Parlamenta Reglaments⁹

4. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas⁸ 11. pantu ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām.

7. Eiropas Parlamenta Reglamenta (turpmāk tekstā — “Parlamenta Reglaments”) 6. panta ar nosaukumu “Imunitātes atcelšana” 1. punktā ir paredzēts, ka, īstenojot savas pilnvaras

7 — Šī brīvība ir minēta Protokola 7. pantā, kas uz šo lietu neattiecas.

8 — OV 2010, C 83, 389. lpp.; turpmāk testā — “Pamattiesību harta”.

9 — Grozītais Eiropas Parlamenta Reglaments, kas pieņemts saskaņā ar EKL 199. pantu, kurš kļuvis par LESD 232. pantu (OV 2005, L 44). Jaunākā versija ir pieejama Eiropas Parlamenta interneta vietnē.

attiecībā uz privilēģijām un imunitāti, Parlamenta mērķis ir pirmām kārtām saglabāt savu demokrātiskas likumdevējas asamblejas integritāti un nodrošināt deputātu neatkarību, viņiem veicot savus pienākumus. Šī panta 3. punktā ir precizēts, ka par visiem Parlamenta priekšsēdētājam adresētajiem deputātu vai bijušo deputātu pieprasījumiem aizstāvēt deputāta imunitāti un privilēģijas paziņo plenārsēdē, un tos nodod atbildīgajai komitejai.

8. Parlamenta Reglamenta 9. pants ar nosaukumu "Deputātu finansiālās intereses, rīcības noteikumi un piekļuve Parlamentam" ir izteikts šādā redakcijā:

"[..]

2. Deputātu izturēšanos nosaka savstarpēja cieņa, ņemot vērā Eiropas Savienības pamattekstos noteiktās vērtības un principus, aizsargājot Parlamenta cieņu un netraucējot ne Parlamenta darba norisi, ne arī kārtību Parlamenta ēkās. [..]

3. Šā panta piemērošana nekādā veidā nemazina Parlamenta debašu sparun un neietekmē deputātu vārda brīvību.

Tā balstīta uz pilnīgu to deputāta pilnvaru ievērošanu, kuras noteiktas primārajos tiesību aktos un deputātiem piemērojamā nolikumā.

Piemērošana ir balstīta uz atklātības principu, un tā nodrošina, ka deputātiem noteikumi ir izskaidroti; deputātus individuāli informē par viņu tiesībām un pienākumiem. [..]"

9. Parlamenta Reglamenta VI sadaļas 4. nodaļa, kurā ir 152.–154. pants, regulē deputātiem piemērojamos pasākumus rīcības noteikumu neievērošanas gadījumos.

10. Minētā reglamenta 152. pantā par tūlītējiem pasākumiem ir izklāstīta [Parlamenta] priekšsēdētāja kompetence, kas viņam ļauj aizrādīt ikvienam deputātam, kurš traucē normālu sēdes norisi un kurš neievēro minētajā 9. pantā paredzētos noteikumus. Parlamenta Reglamenta 153. pantā ir minētas deputātiem piemērojamās sankcijas, tostarp rājiens un dalības Parlamenta darbībā pagaidu apturēšana. Ar minētā reglamenta 154. pantu regulē apelācijas procedūras.

11. Parlamenta Reglamenta XVI pielikums ar nosaukumu "Deputātu rīcības noteikumu interpretācijas vadlīnijas" ir izteikts šādā redakcijā:

"1. Nepieciešams nošķirt paciešamu redzamu rīcību, ja tā nav aizskaroša un/vai neslavu ceļoša, ir saprātīga un neizraisa

konfliktu, no tādās, kura aktīvi traucē jebkuru Parlamenta darbību.

III — Fakti un prejudiciālais jautājums

2. Deputātu atbildība iestājas, tiklīdz viņu nodarbinātās personas vai tās, kurām viņi ir atvieglājuši pieeju Parlamentam, tā telpās pārkāpj deputātu rīcības noteikumus.

Parlamenta priekšsēdētājam vai viņa pārstāvjiem ir disciplināras pilnvaras attiecībā uz šīm personām vai uz jebkuru citu Parlamentam nepiederošu personu, kas atrodas Parlamenta telpās.”

B — Valsts tiesības

12. Itālijas Konstitūcijas 68. panta pirmajā daļā ir paredzēts, ka Parlamenta deputātus nevar saukt pie atbildības par viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot pienākumus.

13. Aldo Patričello [*Aldo Patriciello*], [Eiropas] Parlamenta loceklis no Itālijas, kriminālprocesā, kas pret viņu ierosināts *Tribunale d' Isernia* [Izernijas rajona tiesā, Itālija], ir apsūdzēts par to, ka viņš nepatiesi apsūdzējis prettiesiskā rīcībā Pocili [*Pozzili*] pašvaldības policijas ierēdņi kāda strīda laikā, kas notika 2007. gada 1. augustā publiskā stāvlaukumā kāda neiroloģiskā institūta tuvumā.

14. No lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka A. Patričello šajā sakarā ir jāatbild par apmelojošu paziņojumu, kas paredzēts Itālijas Kriminālkodeksa 368. pantā, sakarā ar to, ka viņš apgalvoja, ka policijas ierēdne ir viltojusi laikus, sastādot protokolus vairākiem šoferiem, kuru transportlīdzekļi bija novietoti, pārkāpjot ceļu satiksmes noteikumus, un līdz ar to apsūdzēja attiecīgo ierēdņi dokumentu viltošanā. A. Patričello turpinājis strīdu vairāku žandarmu klātbūtnē, kuri ieradušies notikuma vietā, lai pārbaudītu apgalvoto pārkāpumu patiesumu.

15. Ar 2009. gada 5. maija lēmumu Eiropas Parlaments pēc A. Patričello pieprasījuma, kas balstīts uz Parlamenta Reglamenta 6. panta 3. punktu, pamatojoties uz Juridiskās komitejas ziņojumu, nolēma aizstāvēt [A. Patričello] imunitāti (turpmāk tekstā — “lēmums

aizstāvēt imunitāti”). Šis lēmums ir pamatots šādi:

“Savos paziņojumos A. Patričello tikai sniedza komentārus par faktiem, kas attiecas uz sabiedrisko jomu, proti, par pilsoņu tiesībām viegli piekļūt slimnīcai un veselības aprūpei, kam ir nozīmīga ietekme uz iedzīvotāju ikdienas dzīvi. Aldo Patričello nerīkojās savās pašas interesēs, necentās apvainot ierēdņi, bet gan iesaistījās vispārējās savu vēlētāju interesēs savas politiskās darbības kontekstā. Tādējādi viņš pildīja savu Eiropas Parlamenta deputāta pienākumu, paužot saviem vēlētājiem viedokli par sabiedrības interešu jautājumu [10].”

16. Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu *Tribunale d'Isernia* konstatē, ka saskaņā ar Protokola 9. panta a) punktu Eiropas Parlamenta deputāti par nodarījumiem, kas veikti valsts teritorijā, izmanto imunitāti un privilēģijas tādās pašās materiālajās un formālajās robežās kā valsts tiesībās paredzētās. Saskaņā ar Itālijas Konstitūcijas 68. pantu pilnīgās imunitātes privilēģija uz ārpus parlamenta veiktām darbībām attiecas tikai tad, ja tās ir cieši saistītas ar parlamentāro pilnvaru pienākumu izpildi un tām raksturīgo mērķu sasniegšanu.

10 — Zinājums A6-0286/2009, pamatojoties uz pieprasījumu aizstāvēt Aldo Patričello imunitāti un privilēģijas (2009/2021(IMM)), kas ir pieejams Parlamenta interneta vietnē: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A6-2009-0286+0+DOC+XML+V0//LV>.

17. Šādos apstākļos minētā tiesa norāda, ka, neskarot vērtējumu par to, vai apsūdzība ir pamatota, pamata lietas fakti nav saistīti ne ar kāda veida viedokļa paušanu, pildot Eiropas Parlamenta deputāta pienākumus. Kā izriet no lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu, pēc prokuratūras domām, arguments, saskaņā ar kuru A. Patričello tikai komentēja vispārzināmus faktus, proti, pilsoņu tiesības viegli piekļūt slimnīcām un veselības aprūpei, bez nodoma apvainot ierēdņi, šķiet nepamatots. Būtībā, lai gan tas vēl ir jāpārbauda, deputāts esot tiši apvainojis pašvaldības policijas ierēdņi publisku dokumentu viltošanā kārtības dienestu [pārstāvju] klātbūtnē. Sākotnēji šķiet, ka šāda rīcība nav saistīta ar rūpēm par viņa vēlētāju vispārējām interesēm, un tādējādi pat absolūtā nozīmē nešķiet, ka uz to var attiekties imunitātes regulējums, ko savā lēmumā aizstāvēt imunitāti atzinis Eiropas Parlaments.

18. Tomēr *Tribunale d'Isernia* norāda, ka lēmums aizstāvēt imunitāti tika pieņemts, atsaucoties ne tikai uz Protokola 9. panta a) punktu, bet arī uz tā 8. pantu.

19. Šādos apstākļos un ņemot vērā lojālas sadarbības pienākumu, kas tai ir saistošs saskaņā ar LES 4. panta 3. punktu, *Tribunale*

d'Isernia nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai apgalvotais noziedzīgais nodarījums, kurā apsūdzēts Eiropas Parlamenta deputāts Aldo Patričello (noziedzīgā nodarījuma apstākļi aprakstīti apsūdzības rakstā, un par šo nodarījumu jau ir pieņemts Eiropas Parlamenta 2009. gada 5. maija lēmums aizstāvēt imunitāti) un kurš ir kvalificēts kā apmelojošs paziņojums saskaņā ar Kriminālkodeksa 368. pantu, ir uzskatāms par viedokli, kas pausts, pildot parlamentāros pienākumus, Protokola [8.] panta¹¹ izpratnē?”

IV — Tiesvedība Tiesā

20. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika saņemts 2010. gada 2. aprīlī. Rakstiskus apsvērumus iesniedza A. Patričello, Itālijas un Grieķijas valdības, kā arī Parlaments un Eiropas Komisija. Visi, izņemot Itālijas valdību, bija pārstāvēti tiesas sēdē 2011. gada 15. februārī.

11 — Prejudiciālā jautājuma formulējums attiecas uz agrāko Protokola 9. pantu. Tomēr versijā, kas piemērojama faktiem pamata lietā, minētais 9. pants ir kļuvis par Protokola 8. pantu.

V — Par prejudiciālā jautājuma procesuālajiem aspektiem

A — Par Eiropas Parlamenta apsvērumu pieņemamību

21. Vispirms norādišu, ka Eiropas Parlamenta rakstisko apsvērumu pieņemamība var radīt zināmas šaubas, ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 23. panta pirmās un otrās daļas noteikumu formulējumu. Saskaņā ar šo noteikumu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu paziņo pusēm, dalībvalstīm un Komisijai, kā arī Savienības iestādei vai struktūrai, kas pieņēmusi aktu, kura spēkā esamība vai interpretācija tiek apstrīdēta.

22. Šajā gadījumā ir skaidrs, ka Parlaments nav autors Protokolam, kurš vienīgais ir prejudiciālā jautājuma priekšmets¹². Tomēr šī lieta, bez šaubām, ir saistīta ar Parlamenta konstitucionālajām interesēm un attiecas uz tā institucionālo dimensiju.

23. Līdz ar to, ņemot vērā ciešo saikni starp Parlamenta Reglamenta noteikumiem un Protokola 8. un 9. pantu, kā arī to kopējo

12 — Atšķirībā no apvienotajām lietām, kurās tika pasludināts spriedums *Marra* (minēts iepriekš, 22. un 23. punkts), Parlamenta Reglaments nav šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets.

mērķi, kas ir vērsti uz to, lai nodrošinātu nosacījumus, kas Parlamentam, kurš pārstāv pilsoņus Savienības limenī¹³, ļauj bez šķēršļiem pildīt savus konstitucionālos pienākumus, man šķiet, ka Tiesai šajā gadījumā būtu jāizmanto drīzāk liberāla pieeja. Piebildešu, ka man šķiet, ka Tiesas judikatūras kopums drīzāk sekmē Parlamenta iespējas iesniegt tai savus apsvērumus¹⁴. Līdz ar to ierosinu Tiesai uzskatīt Parlamenta rakstiskos apsvērumus par pieņemamiem.

B — *Par prejudiciālā jautājuma piemērojamību*

24. Ievadam man šķiet svarīgi uzsvērt, kāda ir piemērojamība šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu, ar kuru Tiesai tiek uzdots jautājums par to, vai tāds akts kā pamata lietā ir uzskatāms par viedokli, kas pausts, pildot parlamentāros pienākumus.

13 — Skat. LES 10. panta 1. un 2. punktu.

14 — Atgādināšu klasiskos spriedumus par Parlamenta pasīvo leģitīmāciju (1986. gada 23. aprīļa spriedums lietā 294/83 *Les Verts*/Parlaments, *Recueil*, 1339. lpp.), kā arī par Parlamenta aktīvo leģitīmāciju (1990. gada 22. maija spriedums lietā C-70/88 *Parlaments*/Padome, *Recueil*, I-2041. lpp., pēc kura tika pasludināts 1991. gada 4. oktobra spriedums pēc būtības lietā C-70/88 *Parlaments*/Padome, *Recueil*, I-4529. lpp.). *A fortiori*, ja runa ir par Parlamenta institucionālajām interesēm, šāda atvērta man šķiet pamatota.

25. Grūtības, ar kurām ir saskārusies valsts tiesa, šķiet, ir saistītas ar saspīlējumu starp lēmuma aizstāvēt A. Patricello imunitāti pamatojumu, no vienas puses, un ar stridīgajiem faktiem saistīto apsūdzības secinājumu saturu, no otras puses. Minētajā lēmumā Parlaments ir minējis gan Protokola 9. panta a) punktu, gan tā 8. pantu.

26. Šajā ziņā, pielaujot, līdzīgi kā to darījis ģenerālvokāts Pojarešs Maduru [*Poiares Maduro*], ka Protokola 8. un 9. pants dažkārt var attiekties uz vieniem un tiem pašiem aktiem, tā kā [šie panti] darbojas kopīgi un ir lasāmi kopā¹⁵, man tomēr šķiet acīmredzami, ka Protokola 9. pants bieži attiecas uz aktiem, kas uzskatāmi par vispārējo tiesību noziegumiem vai pārkāpumiem, kuri neietilpst Protokola 8. panta piemērošanas jomā, tostarp aktiem, kurus nevar kvalificēt kā viedokli vai balsojumu, neatkarīgi no tā, vai tie veikti Parlamentā vai ārpus tā.

27. Turklāt Tiesa jau ir lēmusi, ka gadījumā, ja ir uzsākta tiesvedība pret Eiropas Parlamenta deputātu viņa paustā viedokļa vai veikto balsojumu dēļ, novērtējums par Protokola 8. pantā paredzētās absolūtās imunitātes īstenošanas nosacījumiem ir ekskluzīvā valsts tiesas kompetencē, un šī tiesa šaubu gadījumā var uzdot jautājumu Tiesai atbilstoši LESD 267. pantam, turklāt pēdējās instances tiesai

15 — Skat. ģenerālvokāta Pojareša Maduru secinājumu iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra* 10. punktu.

šādā gadījumā ir pienākums vērsties Tiesā¹⁶. Tādējādi, pat ja Parlaments pēc kāda Eiropas Parlamenta deputāta pieprasījuma, pamatojoties uz Parlamenta Reglamentu, pieņem lēmumu aizstāvēt viņa imunitāti, tas ir viedoklis, kas nav saistošs valsts tiesu iestādēm¹⁷.

28. Turklāt iesniedzējtiesa ir skaidri noraidījusi iespēju par labu A. Patričello izmantot Itālijas Konstitūcijas noteikumus kopā ar principu, kas minēts Protokola 9. panta a) punktā, saskaņā ar kuru deputāts valsts teritorijā izmanto imunitāti, kāda ir atzīta viņa valsts parlamenta deputātiem.

29. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka atbildei, kas jāsniedz šajā lietā, ir jābūt pamatotai tikai uz Protokola 8. pantu, kas attiecas uz materiālās imunitātes piemērojamību.

30. Visbeidzot, apgalvoto faktu noteikšana un to kvalificēšana atbilstoši Itālijas tiesību aktiem neapšaubāmi ir tikai valsts tiesas kompetencē. Līdz ar to, pēc manām domām, prejudiciālais jautājums būs ievērojami jāpārformulē, lai Tiesai būtu jālemj par Protokola attiecīgo noteikumu interpretāciju un Eiropas

Parlamenta deputātu izmantotās imunitātes piemērojamību, tādējādi dodot iesniedzējtiesai pēc iespējas vairāk lietderīgu norādījumu lēmuma pieņemšanai lietā, ko tā izskata.

VI — Par prejudiciālā jautājuma būtību

A — Par politisko vārda brīvību kā pamattiesībām

31. Protokola 8. pants, bez šaubām, ir vērsti uz to, lai aizsargātu Parlamenta locekļu vārda brīvību, bez kuras nevar pastāvēt neviena pārstāvniecības struktūra. Parlamenta locekļiem nevar būt saistoši nekādi norādījumi, un viņi nepilda saistošus uzdevumus. Tātad ir runa par brīvām pilnvarām, kas nozīmē viņu politiskās vārda brīvības materializāciju¹⁸.

16 — Spriedums apvienotajās lietās *Marra* (minēts iepriekš, 32.–34. punkts).

17 — Turpat (39. punkts).

18 — Akta par Eiropas Parlamenta pārstāvju ievēšanu vispārējās tiesās vēlēšanās, kurš pievienots Padomes 1976. gada 20. septembra Lēmumam 76/787/EOTK, EEK, Euratom par aktu par Eiropas Parlamenta pārstāvju ievēšanu vispārējās tiesās vēlēšanās (OV 1976, L 278) 4. pants. Skat. arī Parlamenta Reglamenta 2. pantu.

32. Tomēr vārda brīvība pienākas ikvienam indivīdam. Tā ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām¹⁹.

33. Tādējādi, tā kā vārda brīvība ir pamattiesības, tā ikvienai personai dod iespēju paust viedokli, lai cik apstrīdams vai šokējošs, mazākumam piederošs vai ekstravagants tas būtu. Tomēr šīs brīvības īstenošanu var ierobežot citu personu tiesības un intereses.

34. Šo vārda brīvības robežu leģitimitāte atšķiras atkarībā, pirmkārt, no rakstura un konteksta, kādā viedokli pauž, un, otrkārt, no tās personas statusa, kas pauž viedokli. Tādējādi, piemēram, vārda brīvība politisko diskusiju jomā ir plašāka nekā komerciālajā saziņā. Nemot vērā žurnālistu un deputātu īpašo sūtību, iemesliem, kas pamato viņu vārda brīvības ierobežojumus, ir jābūt nopietnākiem nekā parasti minētie iemesli.

35. Vārda brīvība ir īpaša ar to, ka tā pati par sevi ir tiesības, taču arī nepieciešamais pamats gandrīz visām pārējām

brīvībām²⁰. Sabiedrisko debašu kontekstā vārda brīvība ir viens no pilāriem demokrātiskai sabiedrībai, kuru veidojošie elementi, pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas domām, ir plurālisms, tolerance un atklātība²¹. Būtībā vārda brīvība ir nesaraucami saistīta ar demokrātijas mērķi²².

36. Tāpat kā dalībvalstu, arī Savienības leģitimitāte ir pamatota uz demokrātiskās pārstāvniecības principu²³. Eiropas Parlamenta deputātiem tādējādi tiek uzticēti īpaši demokrātiskās pārstāvniecības pienākumi,

20 — Tiesneša Kardozo [*Cardozo*] izteiciens. ASV Augstākās tiesas lēmums *Palko/Connecticut*, 302 US 319 (1937), no: Hallé, M., *Discours politique et Cour européenne des droits de l'homme*, Brisele, 2009, 7. lpp.

21 — ECT 1976. gada 7. decembra spriedums lietā *Handyside* pret Apvienoto Karalisti, A sērija, Nr. 24. Skat. Moyse, F., "La liberté d'expression et l'ordre public en droit européen", no: *Annales du droit luxembourgeois*, 15. sējums, 2005, 57.–71. lpp. Saskaņā ar Pamattiesību hartas 52. panta par tiesību un principu piemērošanu un interpretēšanu 3. punktu, ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst arī 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk tekstā — "ECPAK") garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un piemērojamība, tostarp pieļaujamie ierobežojumi, ir tādi paši kā ECPAK noteiktajām tiesībām. Tātad šajā gadījumā ir jāņem vērā šī judikatūra.

22 — Charrière-Bournazel, Ch., *La liberté d'expression et ses limites*. No: *Annuaire international des droits de l'homme*, II sējums, 2007, 236. lpp.

23 — Tāpat kā dalībvalstīm, arī Eiropas Savienībai ir saistoša demokrātijas principa ieviešana gan atbilstoši valstu konstitucionālajām tiesībām, gan atbilstoši Savienības tiesībām. Kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā šis princips ir nostiprināts LES II daļā, kas pilnībā ir tam veltīta. Līdz ar to no tā izriet, ka visu Savienības kompetenču īstenošana ir jāvar sasaitīt ar tautas gribu; skat. Gennart, M., "Les parlements nationaux dans le traité de Lisbonne: évolution ou révolution", no: *Cahiers de droit européen*, 2010, Nr. 1 un 2, 17.–46. lpp.

19 — Pamattiesību hartas 11. panta 1. punkts.

kas tostarp tiek pildīti ar politiskās runas brīvības palīdzību.

37. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru politiskā vārda brīvība, kas ir privileģēts līdzeklis to mērķu īstenošanai, kas saistīti ar demokrātiskas sabiedrības attīstību, attiecas uz priekšvēlēšanu un parlamentārajiem paziņojumiem. Ir pieņemts, ka kritikas robežām attiecībā uz politiķi, ņemot vērā viņu statusu, kā arī attiecībā uz valdību, ir jābūt elastīgākām nekā attiecībā uz vienkāršu individu²⁴. Politisko diskusiju brīvībai, pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas domām, protams, nav absolūts raksturs²⁵. Gluži pretēji, apvainojošs vai neslavu ceļošs izteikums var kļūt par politisko debašu elementu, ja ir vispārējas intereses to apspriest. Būtībā ir runa par tādas drošas telpas izveidi, kurā var notikt publiskas debātes²⁶. Tomēr nesēnā judikatūrā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir pieļāvusi iejaukšanās iespēju priekšvēlēšanu debatēs²⁷.

38. Šajā gadījumā Parlaments savā lēmumā aizstāvēt imunitāti ir uzskatījis, ka

- 24 — ECT 1986. gada 8. jūlija spriedums lietā *Lingens* pret Austriju, A sērija, Nr. 103, 42. punkts, un ECT 1991. gada 23. maija spriedums lietā *Oberschlick* pret Austriju, A sērija, Nr. 204, 59. punkts.
- 25 — ECT 1992. gada 23. aprīļa spriedums lietā *Castells* pret Spāniju, A sērija, Nr. 236, 46. punkts.
- 26 — Skat. ģenerāladvokāta Pojareša Maduru secinājumu iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra* 36. punktu.
- 27 — ECT 2009. gada 30. jūnija spriedums lietā *Etzeberria* un citi pret Spāniju, pieteikums Nr. 35579/03, 2009. gada 16. jūlija spriedums lietā *Féret* pret Beļģiju, pieteikums Nr. 15615/07, kā arī 2009. gada 16. jūlija spriedums lietā *Willem* pret Franciju, pieteikums Nr. 10883/05.

A. Patričello rīkojās vispārējās savu vēlētāju interesēs. Šajā ziņā jānorāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā viedoklis par vispārējo interešu jautājumiem tiek uzlūkots vienlīdzīgi ar politisko runu²⁸. Tā ir skaidri norādījusi, ka uz vispārējām interesēm attiecas tostarp sociālā nodrošinājuma fondu izlietojuma²⁹, valsts izdevumu³⁰, sabiedriskā īpašuma piesavināšanās³¹ un politiķu vidū pastāvošas korupcijas³² jautājumi. Ņemot vērā šo judikatūru, valsts tiesām būtu jāspēj noteikt, vai kritika par kādu konkrētu jautājumu ir daļa no plašākām debatēm. Ja tā, tad attiecīgajam viedoklim ir īpašs statuss un tam vajadzīga nopietnāka aizsardzība³³.

39. Turklāt, tā kā pamata lieta attiecas uz pašvaldības policijas ierēdņi, ir jāatgādina, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas skatījumā valsts ierēdņi, ņemot vērā viņu statusu, atrodas

- 28 — Šādu interpretāciju Eiropas Cilvēktiesību tiesa pieņēma 1992. gada 25. jūnija spriedumā lietā *Thorgeir Thorgeirson* pret Islandi, A sērija, Nr. 239, 64. punkts.
- 29 — ECT 2009. gada 10. februāra spriedums lietā *Eerikäinen* un citi pret Somiju, pieteikums Nr. 3514/02, 66.–68. punkts.
- 30 — ECT 2009. gada 24. novembra spriedums lietā *Flux* pret Moldāviju, pieteikums Nr. 25367/05, 39. punkts.
- 31 — ECT 2009. gada 8. oktobra spriedums lietā *Porubova* pret Krieviju, pieteikums Nr. 8237/03, 43. punkts.
- 32 — ECT 2009. gada 3. marta spriedums lietā *Bacanu* un *R* pret Rumāniju, pieteikums Nr. 4411/04, 91. punkts.
- 33 — Tā kā valsts tiesa nebija ņēmusi vērā šo aspektu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa vērsās pret kādu valsti par ECPAK 10. panta pārkāpumu: skat. iepriekš minēto ECT spriedumu lietā *Eerikäinen* un citi pret Somiju, kā arī ECT 2009. gada 1. decembra spriedumu lietā *Karsai* pret Ungāriju, pieteikums Nr. 5380/07, 29. punkts.

pa vidu starp privātpersonu un sabiedrisku darbinieku. Lai arī minētā tiesa nepielīdzina politiķi ierēdnim, tā uzsver, ka tās kritikas pieļaujamās robežas, kas attiecas uz šo pēdējo, viņam pildot savus oficiālos pienākumus, noteiktos gadījumos var būt plašākas nekā attiecībā pret vienkāršu privātpersonu³⁴.

B — *Par principiem, kas regulē deputātu imunitāti Parlamentā un Eiropas Padomes Parlamentārajā asamblejā*

40. Tomēr Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atgādinājusi, ka ierēdņiem viņu pienākumu pildīšanai ir jābaida sabiedrības uzticība bez nepamatotas traucēšanas un ka tādējādi var izrādīties viņi ir īpaši jāaizsargā pret vārdiskiem aizskarošiem uzbrukumiem pienākumu pildīšanas laikā. Tas pats attiecas uz neslavu ceļošu faktu piedēvēšanu saistībā ar viņu pienākumu pildīšanu³⁵. Prasības, kas saistītas ar ierēdņu aizsardzību, vajadzības gadījumā ir jālīdzsvaro ar preses brīvības un sarunu brīvības par vispārējo interešu jautājumiem interesēm³⁶.

41. Vispirms jānorāda, ka pastāv vēsturiska, uz kopīgu principu un identiskiem noteikumiem pamatota saikne starp privilēģiju un imunitātes sistēmu, ko izmanto Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas locekļi, un to sistēmu, ko izmanto Parlamenta deputāti³⁷. Pēc manām domām, šī saikne dod pamatojumu tuvināt abus dokumentus saistībā ar deputātu imunitātes piemerojamības interpretāciju šajā lietā.

42. Saskaņā ar LESD 343. pantu dalībvalstu teritorijās Savienībai ir visas privilēģijas un imunitāte, kas vajadzīga, lai pildītu savus pienākumus saskaņā ar nosacījumiem, kas noteikti Protokolā. Protokola III nodaļā ir izmantota to tiesisko garantiju ideja, kas attiecas uz Eiropas Parlamenta locekļiem.

43. Tādējādi Parlamenta locekļu privilēģijas un imunitāte ir Savienības privilēģijas un imunitāte, kas ieviestas, lai Savienība spētu pildīt savus pienākumus.

34 — ECT 1999. gada 21. janvāra spriedums lietā *Janowski* pret Poliju, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-I, 33. punkts. Skat. arī ECT 2001. gada 29. marta spriedumu lietā *Thoma* pret Luksemburgu, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-III, 47. punkts, un 2006. gada 7. novembra spriedumu lietā *Mamère* pret Franciju, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-XIII, 27. punkts.

35 — Skat. it īpaši iepriekš minēto ECT spriedumu lietā *Janowski* pret Poliju, 2004. gada 21. decembra spriedumu lietā *Busuioac* pret Moldāviju, pieteikums Nr. 61513/00, 64. punkts, spriedumu lietā *Mamère* pret Franciju (minēts iepriekš, 27. punkts) un 2010. gada 18. februāra spriedumu lietā *Tafin* pret Franciju, pieteikums Nr. 42396/04, 64. punkts.

36 — ECT 2010. gada 22. aprīļa spriedums lietā *Haguenauer* pret Franciju, pieteikums Nr. 34050/05, 47. un 48. punkts.

37 — Harms, Th., *Die Rechtsstellung des Abgeordneten in der Beratenden Versammlung des Europarates und in Europäischen Parlament*, Hansischer Gildenverlag, 1968, 88. lpp. Skat. arī Rezolūciju 1325 (2003) par Parlamentārās asamblejas locekļu imunitāti, kas ir pieejama Eiropas Padomes asamblejas mājaslapā šādā vietnē: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta03/FRES1325.htm>. Skat. arī identiskos noteikumus 1955. gada 11. maija Nolikumā par Rietumeiropas Savienību, starptautiskajiem pārstāvjiem un darbiniekiem.

44. Ir jāuzsver, ka tās imunitātes ļoti neprecīzais apjoms, uz kuru Eiropas Parlamenta deputāti var atsaukties, atspoguļo tās izcelsmi, proti, to, ka imunitātes regulējums tika izstrādāts tikai kā papildinājums valstu noteikumiem par deputātu privilēģijām³⁸. Par spīti dažādajām Parlamenta iniciatīvām, neviens Protokola 8. un 9. panta grozījumu projekts līdz šim vēl nav ticis pieņemts³⁹.

Parlamenta deputāta pienākumus, kā arī būt brīviem no jebkādiem draudiem saistībā ar minētajiem pienākumiem⁴⁰.

45. Šajā ziņā es vēlos uzsvērt, ka galvenais iemesls, kura dēļ tika ieviesta Eiropas imunitāte, bija nevis panākt, lai indivīdi varētu to izmantot, bet gan efektīvi sekmēt viņu uzdevumu aizsardzību. Deputātu imunitāte tātad nav iecerēta kā Parlamenta deputātu personiska privilēģija, bet gan kā institūcijas garantija. Tā kā ir jāaizsargā Parlamenta integritāte, tā locekļiem tika piešķirtas noteiktas brīvības un imunitāte, lai ļautu tiem brīvi pārvietoties Savienībā, brīvi rīkoties, pildot savus

46. Kā izriet no Parlamenta Reglamenta, īstenojot savas pilnvaras attiecībā uz privilēģijām un imunitāti, Parlamenta mērķis ir pirmām kārtām saglabāt savu demokrātiskas likumdevējas asamblejas integritāti un nodrošināt deputātu neatkarību, viņiem veicot savus pienākumus⁴¹.

47. Salīdzinājumam saskaņā ar Eiropas Padomes Statūtiem Padomes dalībvalstu pārstāvji izmanto privilēģijas un imunitāti, kas nepieciešamas viņu pienākumu pildīšanai⁴². Imunitāte tiek piešķirta, lai saglabātu Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas integritāti un lai nodrošinātu tās locekļu neatkarību,

38 — Protokolu pieņēma 1965. gadā, laikā, kad Parlamentu veidoja pārstāvji, kurus atbilstoši valstu procedūrām ievēlēja valstu parlamenti. Bija paredzēts, ka Protokols attieksies tikai uz Parlamenta darbības "Eiropas" daļu. Skat. Benlolo Carabot, M., "Les immunités des Communautés européennes", no: *Annuaire français de droit international*, 2008/2009, 549.–588. lpp.

39 — Par Parlamenta centieniem precizēt Protokola jēdzienus skat. Eiropas Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas dokumentu ar nosaukumu "Parliamentary immunity in the European Parliament", Nr. PE 360.487/REV2, 2005. gada oktobris, pieejams šādā vietnē: <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/studies/download.do?file=17288>. Skat. Eiropas Parlamenta 2006. gada 6. jūlija Rezolūciju par izmaiņām Protokolā par privilēģijām un imunitāti, P6_TA(2006) 0314, kas ir pieejama Parlamenta interneta vietnē: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-2006-0314+0+DOC+XML+V0//LV>

40 — Skat. *Privileges and immunities of Members of the European Parliament, Eighth Report of House of Commons*, 1986. gada 18. marts, Donnez, G. nostāja, *Select Committee on the European Communities*, Londona, 1986, 17. punkts.

41 — Parlamenta Reglamenta 6. panta 1. punkts. Turklāt šī pieeja ir pamatā Tiesas judikatūrai, tostarp 1986. gada 10. jūlija spriedumam lietā 149/85 *Wybot (Recueil)*, 2391. lpp., 12. punkts). Pēc šī konstatējuma Vispārējās tiesas izmantotā pieeja 2008. gada 15. oktobra spriedumā lietā T-345/05 *Mote (Krājums, II-2849. lpp.)*, kura dēļ tika radītas subjektīvas tiesības par labu imunitātes saņēmējiem, man šķiet apšaubāma, ņemot vērā imunitātes loģiku, kas pamatota uz funkcijas aizsardzību; skat. minētā sprieduma 29.–34. punktu.

42 — Asamblejas locekļi izmanto privilēģijas un imunitāti, kas noteiktas ar (1949. gada 2. septembra) Vispārējo vienošanos par Eiropas Padomes privilēģijām un imunitāti un tās (1952. gada 6. novembra) Papildprotokolu. Skat. Eiropas Padomes Statūtu 40. pantu, minētās vienošanās 13.–15. pantu, kā arī Papildprotokola 3. un 5. pantu, sējums "Eiropas Padomes Statūti".

īstenojot to Eiropas pilnvaras⁴³. Turklāt saskaņā ar Vispārējās vienošanās par Eiropas Padomes privilēģijām un imunitāti Papildprotokolu šīs privilēģijas un imunitāti dalībvalstu pārstāvjiem piešķir nevis viņu personiskajām priekšrocībām, bet gan lai nodrošinātu, ka viņu pienākumi saistībā ar Eiropas Padomi tiek pildīti pilnīgā neatkarībā⁴⁴.

49. Tādējādi, pirmkārt, attiecībā uz vārda un balsošanas brīvības aizsardzību, deputātam pildot savus pienākumus, materiālā imunitāte, kas saukta arī par "pilnīgu imunitāti"⁴⁶ un ir minēta Protokola 8. pantā, ir vērsta uz to, lai pasargātu deputātu no tiesvedības noteiktu kategoriju aktu dēļ, proti, tādu aktu dēļ, kas saistīti ar viņa pilnvaru īstenošanu.

50. Tiesa jau ir lēmusi, ka minētajai materiālajai imunitātei ir absolūts raksturs⁴⁷.

48. Iepriekš minētie apsvērumi tomēr neliek apšaubīt pieņēmumu, ka deputātu imunitātei, kuras mērķis ir aizsargāt vienlaikus gan Parlamentu, gan tā locekļus kā individuus, piemīt divkāršs raksturs⁴⁵.

51. Šis apsvērumis ir jāsaprot, ņemot vērā principu⁴⁸, kurš ir materiālās imunitātes pamatā un saskaņā ar kuru, tā kā pilnīgā imunitāte nav ierobežota laikā, tā paliek spēkā gan visu pilnvaru termiņu, gan pēc tā beigām. Tā ir absolūta arī tādā nozīmē, ka attiecas uz visu veidu juridisko atbildību, proti, krimināltiesisko un civiltiesisko atbildību. Turklāt ir runa par beznosacījumu pilnīgu imunitāti, jo Eiropas Parlaments to nevar atcelt un deputāts no tās nevar atteikties. Tomēr saskaņā ar Protokola 8. pantu imunitātes absolūtais raksturs attiecas tikai uz "viedokli, ko viņi pauduši, vai balsojumu, ko viņi veikuši, pildot parlamentāros pienākumus".

43 — Asamblejas Reglamenta XVII nodaļas 65. pants. Turklāt Asamblejas Imunitātes un institucionālo lietu komiteja seko līdzī tam, kā Eiropas un starptautiskajā līmenī attīstās tiesiskie instrumenti attiecībā uz Parlamenta deputātu privilēģijām un imunitāti; skat. Asamblejas Reglamentu, ārpus Reglamenta dokumenti, IX nodaļa, Reglamenta, imunitātes un institucionālo lietu komiteja, 5. punkts.

44 — Iepriekš minētā Vispārējās vienošanās par Eiropas Padomes privilēģijām un imunitāti Papildprotokola 5. pants. No tā turklāt izriet, ka Eiropas Padomes dalībvalstīm ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums atcelt tās pārstāvja imunitāti. Skat. arī Rezolūciju 1490 (2006) par Vispārējās vienošanās 15.a panta interpretāciju, kas ir pieejama šādā vietnē: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta06/ERES1490.htm>.

45 — Skat. ģenerāldokvāta Pojareša Maduru secinājumus apvienotajās lietās *Marra* (iepriekš minētas, 12. punkts). Es tomēr norādu, ka audiencē Somijas Parlamenta Konstitucionālo tiesību komitejā 1933. gadā ievērojami tā laika konstitucionālo tiesību speciālisti ierosināja, ka deputātu materiālā imunitāte ir vērsta uz to, lai dotu tiem iespēju brīvi kritizēt valdību, varasiestādes un citas personas, lietas vai attiecīgā laika fenomenus, nebaidoties no tiesvedības tiesā un bez nepieciešamības sīki izpētīt kriminālkodeksa noteikumus pirms izteikšanās. Skat. Hakkiļa, E., *Suomen tasavallan perustuslait* [Somijas Republikas konstitucionālās tiesības], Porvo, 1939, 416. lpp.

46 — Salīdzināt ar 5. zemsivitas piezīmi.

47 — Spriedums apvienotajās lietās *Marra* (minēts iepriekš, 27. punkts).

48 — Tā kā Protokola 8. pantā nav atsaucies uz valsts tiesībām, ir jāuzskata, ka tajā paredzētā materiālā imunitāte ir pamatota tikai uz Savienības tiesībām. Skat. spriedumu apvienotajās lietās *Marra* (minēts iepriekš, 26. punkts).

52. Otrkārt, Protokola 9. pantā minētās procesuālās imunitātes jeb neaizskaramības mērķis savukārt ir novērst to, ka parlamentāro pilnvaru īstenošanu pārtrauktu kriminālprocesuālās darbības saistībā ar rīcību, ko deputāti pieļāvuši kā vienkārši pilsoņi. Minētajā 9. pantā tātad tiek garantēta Parlamenta locekļiem aizsardzība pret tiesvedību viņu pilnvaru termiņa laikā. Protokola 9. pantā paredzētā neaizskaramība ir ierobežota ar sesiju laiku un zaudē savu ietekmi, ja deputāts tiek aizturēts pārkāpuma izdarīšanas brīdī un ja Parlaments atceļ viņa imunitāti⁴⁹.

53. Vēsturiski šīs imunitātes mērķis bija nepieļaut, ka izpildvara vai privātpersonas var

kavēt vai likt šķēršļus deputātu pienākumu pildīšanai, ierosinot izmeklēšanas procedūras vai ceļot pret viņiem nepamatotas krimināla rakstura apsūdzības. Tādējādi attiecīgā imunitāte nav absolūta, bet gan prasa tikai to, lai pret deputātu pieņemtie pasākumi tiktu īstenoti pēc Parlamenta sesijām vai to starplaiķā.

54. Materiālā imunitāte, kas izriet no pilnīgās imunitātes, darbojas tikai, pamatojoties tikai uz tās iekļaušanu Protokolā un ar nosacījumu, ka deputāta akti ietilpst materiālās imunitātes piemērošanas jomā. Turpretī, lai tiktu īstenota procesuālā imunitāte, ir vajadzīgs Parlamenta lēmums, ar ko atļauj vai aizliedz aizturēšanu vai tiesvedību.

49 — Šajā ziņā Parlamenta prakse man šķiet nekoncekventa un tāda, kas var radīt pretrunas. No vienas puses, Parlaments ir uzskatījis, ka procesuālā imunitāte, kas paredzēta Protokola 9. pantā (iepriekš — 10. pants), attiecas ne tikai uz pilnvaru termiņa laikā veiktajiem aktiem, bet arī ar atpakaļejošu spēku uz aktiem, ko veikuši bijušie Eiropas Parlamenta locekļi. Pēc Eiropas Parlamenta domām, tikai tie akti, kas veikti pēc pilnvaru termiņa beigām, ir izslēgti no procesuālās imunitātes piemērošanas jomas, no kā izriet nepieciešamība atcelt imunitāti attiecībā uz bijušajiem locekļiem (skat. Eiropas Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas Zinojumu Nr. PE 360.487/REV2, kas minēts 39. zemsvītras piezīmē, 7. lpp.). Es ļoti šaubos par šīs interpretācijas saderību ar procesuālās imunitātes mērķi, kas minēts Protokola 9. pantā, kā arī ar vienlīdzības likuma priekšā principiem un principiem, kas saistīti ar tiesībām vērsties tiesā un ir nostiprināti Pamattiesību hartā. No otras puses, Parlaments ir konstatējis, ka pastāv lielas šaubas par to, ka Protokola 9. pantu var piemērot bijušajiem Parlamenta locekļiem. Būtībā pēc pilnvaru termiņa beigām, pēc Parlamenta domām, bijušais loceklis ir jāaizsargā pret uzbrukumiem saistībā ar viedokli, ko viņš paudis, vai balsojumu, ko viņš veicis, pildot savus pienākumus. Tomēr Protokola 7. (iepriekš — 8. pants) un 9. panta piemērošana, šķiet, ir ierobežota un attiecas tikai uz Parlamenta locekļiem, kas darbojas Parlamenta sesijās. Skat. *Report on the request for defence of immunity and privileges of Koldo Gorostiaga* (2004/2102(IMM)), 2005. gada 25. janvāris, kā arī *Report on the request for defence of immunity and privileges of Andrzej Peçzak, former Member of the European Parliament*, (2005/2128/(IMM)), 2005. gada 22. novembris.

55. Kad ir atgādināti šie principi, man šķiet, ka vārda brīvība vispār, vārda brīvība politiskajā runā un attiecībā uz vispārējām interesēm, kā arī Parlamenta locekļa materiālās imunitātes piemērojamība ir tiesības, kas, lai gan ir nošķirtas, tomēr nemitīgi ir savstarpēji saistītas. Ir jāuzsver, ka Parlamenta locekļa izteiktu viedokli var aizsargāt, vai nu pamatojoties uz plašākas vārda brīvības principu, kas attiecas uz politisko runu, vai arī pamatojoties uz vārda brīvības principu, ko piemēro vispārīgi, tādā nozīmē, ka šādu viedokli nevarētu tūlītēji sankcionēt pat tad, ja tas būtu pausts apstākļos, kas neietilpst materiālās imunitātes piemērošanas jomā, kura saistīta

ar Eiropas Parlamenta locekļa pienākumu pildīšanu. Tādējādi šī lieta attiecas uz jautājumu par to, kā attiecībā uz vārda brīvību noteikt robežu starp aizsardzības līmeni, ko piemēro individam vispār, politisko debašu dalībniekam un Parlamenta loceklim.

57. Ņemot vērā deputātu imunitātes mērķi, tā, pēc manām domām, ietver ne tikai tiesības, bet arī pienākumus⁵¹. Šīs pieejas nozīmīgumu uzsvēra arī Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja, pēc kuras domām būtu jāparedz lielākas sankciju noteikšanas iespējas⁵² gadījumā, ja Asamblejas locekļu paustais viedoklis ietver neslavas celšanu, apvainojumus vai apmelojošus paziņojumus⁵³. Retie gadījumi, kuros uz šīs Asamblejas locekļiem varēja attiecināt neslavu ceļošu viedokli, noveda pie priekšlikuma pastiprināt cietušo personu cieņas aizsardzību⁵⁴.

C — Par rīcības noteikumiem, kas piemērojami Eiropas Parlamenta locekļiem

56. Saskaņā ar LESD 232. pantu Eiropas Parlaments pieņem savu Reglamentu. Lai gan es nevēlos vilkt tiešas paralēles starp Protokola un Parlamenta Reglamenta noteikumiem, [jānorāda, ka] šis pēdējais, manuprāt, ir lietderīgs atsauces dokuments attiecībā uz šajā lietā dodamo atbildi. Ir jāpiebilst, ka Parlamentā ir izveidojusies pastāvīga institucionālā prakse attiecībā uz Protokola 9. panta piemērošanu saistībā ar pieprasījumiem atcelt Eiropas Parlamenta deputātu imunitāti⁵⁰.

58. Jāuzsver, ka, lai gan pienākumu pildīšanas laikā Parlamenta locekļi bauda materiālo imunitāti, tie vienlaikus paliek pakļauti šīs pašas iestādes pieņemtajiem rīcības noteikumiem.

59. Šie noteikumi, tostarp Parlamenta Reglamenta 9. panta 2. punkts, kā arī 152. un 153. pants, ir vērsti uz to, lai precizētu

50 — Attiecībā uz šo praksi skat. Eiropas Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas Ziņojumu Nr. PE 360.487/REV2, kas minēts 39. zemsvītras piezīmē.

51 — Skat. Parlamentu savienības publikāciju ar nosaukumu "La liberté d'expression, le Parlement et la promotion de la tolérance" ["Vārda brīvība, Parlaments un iecietības sekmēšana"], Ženēva, 2005, pieejama šādā vietnē: http://www.ipu.org/pdf/publications/freedom_fr.pdf (57. un nākamās lpp.).

52 — Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Reglamenta 21. pants.

53 — Skat. iepriekš minēto Rezolūciju 1325, 5. punkts. Norādišu, ka Vācijas tiesības saskaņā ar Pamatlikuma 46. panta 1. punktu neslavu ceļoši apvainojumi ir izslēgti no deputātu materiālās imunitātes piemērošanas jomas.

54 — Doc 12059 ar nosaukumu "Ensuring protection against attacks on the honour and reputation of persons, Motion for a resolution", pieejams šādā vietnē: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc09/EDOC12059.pdf>.

Parlamenta locekļa rīcības robežas, kā arī sankcijas pārkāpumu gadījumā. No minētā reglamenta izriet, ka attiecīgajai rīcībai ir jābūt pamatotai uz Savienības pamatdokumentos noteiktajām vērtībām un principiem, tai ir jāaizsargā Parlamenta cieņa un tā nedrīkst traucēt Parlamenta darba labai norisei.

60. Tiktāl, ciktāl šie noteikumi atklāj pašu tādas rīcības raksturu, kura atbilst parlamentāro pienākumu pildīšanai, man šķiet, ka šos norādījumus var ņemt vērā, interpretējot Protokola 8. pantu, lai noteiktu materiālās imunitātes piemērojamību.

D — *Par materiālās imunitātes piemērojamību saskaņā ar Protokola 8. pantu*

61. Saskaņā ar tēzi, kas izvirzīta juridiskajā literatūrā, materiālā imunitāte attiecas uz visiem parlamentārās darbības veidiem — vai tā būtu rakstveida darbība parlamenta dokumentos, vai runās un balsojumos visos to veidos, asamblejās un parlamenta komitejās⁵⁵.

55 — Jeuniaux, M.-Ch., *Le statut personnel des membres du Parlement européen*, doktora disertācija, Université de Toulouse, 1987, 179. lpp.

62. Savienības dalībvalstīs neapšaubāmi ir dažādi materiālās imunitātes parlamentārie modeļi un pieejas. Tomēr tie ir vērsti uz viena un tā paša mērķa sasniegšanu, proti, uz parlamenta locekļa pienākumu izpildes un, *in fine*, institūcijas darbības nodrošināšanu⁵⁶.

63. Materiālās imunitātes klasiskais modeļis, kas ietver deputātu pausto viedokli un veiktos balsojumus, pildot viņu pienākumus, attiecas arī uz Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas locekļiem⁵⁷. Šajā ziņā jēdziens “paustais viedoklis” ietver gan locekļu mutiskas uzstāšanās, gan rakstus, pildot pienākumus šajā Asamblejā. Uz apvainojumiem, ko deputāts izteicis kādai personai sabiedriskajā jomā, viedokļa jēdziens neattiecas⁵⁸. Materiālā imunitāte ietver arī viedokli, kas saistībā ar oficiālajiem pienākumiem, ko deputāti veic dalībvalstīs⁵⁹. Tādējādi ir runa

56 — Skat. Eiropas Parlamenta salīdzinošo pētījumu Nr. PE 168.399, kas minēts 4. zemsviras piezīmē.

57 — Materiālā imunitāte ir Vispārējās vienošanās par Eiropas Padomes privilēģijām un imunitāti 14. panta priekšmets.

58 — Skat. Reglamenta un imunitātes komitejas 2003. gada 25. marta ziņojumu ar nosaukumu “Parlamentārās asamblejas locekļu imunitāte”, pārskatītais dokuments Doc. 9718, kas ir pieejams šādā vietnē: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc03/FDOC9718.htm>.

59 — Skat. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Rezolūciju 1325 (2003), kā arī Reglamenta un imunitātes komitejas 2003. gada 25. marta ziņojumu ar nosaukumu “Parlamentārās asamblejas locekļu imunitāte”, pārskatītais dokuments Doc. 9718, kas ir pieejams šādā vietnē: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc03/FDOC9718.htm>.

par tādu deputātu aizsardzību, kuri atrodas oficiālos komandējumos Eiropas Padomes dalībvalstīs.

64. Turklāt ir interesanti norādīt uz kādu Parlamenta 1987. gada iniciatīvu, kas vērsta uz to, lai grozītu Protokola 8. pantu, tā lai Eiropas Parlamenta deputāti būtu aizsargāti attiecībā uz viedokli, ko viņi pauž, un balsojumiem, ko tie veikuši, Parlamenta debašu laikā, struktūrās, kuras Parlaments izveidojis vai kuras darbojas kopā ar to, vai arī struktūrās, kurās deputāti darbojas kā Parlamenta locekļi⁶⁰.

65. Līdz ar to pašreizējās debātes par to, kāds kritērijs ir jāizmanto, lai noteiktu Parlamenta darbības Protokola 8. panta nozīmē, ir novedušas pie izvēles starp tā dēvēto "vietas" kritēriju un tā dēvēto "funkciju" kritēriju. Lai dotu savu ieguldījumu šajā diskusijā, es vēlētos aicināt Tiesu mainīt attiecīgo paziņojumu pārbaudes perspektīvu.

66. Pēc manām domām, materiālā imunitāte attiecas uz trijiem aspektiem. Pirmais objektīva rakstura aspekts ir vērsts uz to, lai nodrošinātu deputātiem iespēju pilnīgi brīvi uzsākt politiskas debātes Parlamentā un piedalīties

60 — Skat. Protokolu par 1965. gada 8. aprīļa Protokola par Eiropas Kopienų privilēģijām un imunitāti pārskatīšanu attiecībā uz Eiropas Parlamenta locekļiem (OV C 99, 13.4.1987., 43. lpp.): "Attiecībā uz Eiropas Parlamenta locekļiem nevar veikt izmeklēšanas darbības, viņus nevar aizturēt vai sākt tiesvedību pret viņiem civilprocesā, kriminālprocesā vai administratīvā procesā sakarā ar viņu viedokli vai balsojumu Parlamenta debatēs, struktūrās, kuras Parlaments izveidojis vai kuras pastāv tā ietvaros, un kurās deputāti darbojas kā Parlamenta locekļi".

tajās un tādējādi sekmēt dažādus politiskus pasākumus, lai ietekmētu Parlamentam raksturīgo likumdošanas, budžeta un kontroles pilnvaru īstenošanu. Otrais aspekts, kas arī ir objektīva rakstura, ir vērsts uz to, lai saglabātu iespēju paust kritisku viedokli, tostarp attiecībā uz Savienības un dalībvalstu izpildvaru, un tādējādi sekmēt varas vertikālo un horizontālo sadalījumu Savienībā. Trešais — subjektīva rakstura — aspekts ir jāuzlūko saistībā ar pamattiesībām, kas ierobežo tādas pārējo pilsoņu pamattiesības kā tiesības vērsties tiesā. Šie trīs materiālās imunitātes aspekti tādējādi rada izņēmumu attiecībā uz vienlīdzīgas attieksmes principu starp pilsoņiem⁶¹. Šī iemesla dēļ, interpretējot tās piemērojamību, ir svarīgi censties atrast līdzsvaru, kas nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā.

67. Šajā ziņā es piekritu Komisijai, kas norāda, ka Protokola 8. panta piemērojamībai ir jābūt pilnīgi saderīgai ar ECPAK 6. pantu, kas atbilst Pamattiesību hartas 47. pantam. Tiesību vērsties tiesā ierobežojums deputāta imunitātes dēļ nedrīkst būt nesamērīgs attiecībā

61 — Skat. ECPAK 6. pantu un Pamattiesību hartas 47. pantu. Attiecībā uz šī ierobežojuma samērīgumu skat. ģenerāladvokāta Pojareša Maduru secinājumu iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra* 31. punktu.

pret minētās imunitātes aizsargāto legītīmo mērķi⁶².

68. Attiecībā uz tā dēvēto “vietas” kritēriju, tāpat kā ģenerāldoktors Pojarešs Maduru, es neuzskatu par apstrīdamu, ka pilnīgās imunitātes ierobežošana, attiecinot to tikai uz vietu, kurā atrodas Parlaments, vairs neatbilst šodienas politisko debašu realitātei, un tādējādi to nevar atbalstīt kā vienīgo kritēriju⁶³.

69. Norādišu, ka, pēc Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas domām, ņemot vērā šīs asamblejas starptautisko raksturu, ir svarīgi, lai pilnīgā imunitāte tiktu definēta attiecībā pret tās locekļu raksturīgajām darbībām, nevis attiecībā pret vietas jēdzienu⁶⁴.

70. Tomēr, pēc manām domām, nedrīkst nenovērtēt Parlamenta telpu kā privilēģētas politisko debašu vietas nozīmi, tostarp Savienības līmenī. Tādējādi deputātu imunitātes jēdziena interpretācija nedrīkst novest pie

Parlamenta kā politiskas institūcijas banalizēšanas, vienādi vērtējot viedokli, ko deputāts paudis no Parlamenta tribīnes, un viedokli, ko viņš varējis paust, piemēram, kādā televīzijas realitātes šovā.

71. Ir svarīgi atcerēties, ka materiālā imunitāte neattiecas uz visām Parlamenta locekļa darbībām pat tad, ja tās norisinās Parlamentā vai tā sesiju laikā⁶⁵. Lai izmantotu vietas kritēriju, attiecīgajai darbībai ir nepieciešami jābūt saistītai ar darbībām Parlamenta locekļa statusā. Dalībvalstīs lielākoties ir saikne starp pilnīgās imunitātes materiālo un hronoloģisko piemērošanu, no vienas puses, un ar Parlamenta raksturīgajām darbībām saistīta viedokļa jēdzienu, no otras puses⁶⁶. Tādējādi uzrunas *intra muros* Parlamenta darba laikā

62 — ECT 2006. gada 20. aprīļa spriedums lietā *Patrono, Cascini un Stefanelli* pret Itāliju, pieteikums Nr. 10180/04, 63. un 64. punkts, kā arī 2009. gada 24. februāra spriedums lietā *C.G.L.L. un Cofferati* pret Itāliju, pieteikums Nr. 46967/07, 74. un 75. punkts.

63 — Skat. ģenerāldoktora Pojareša Maduru secinājumu iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra* 35. punktu.

64 — Iepriekš minētais pārskatītais dokuments Doc. 9718, kurā ir precizēts, ka “kopš 1989.–1991. gada pārmaiņām Asambleja un tās locekļi vairāk iesaistās notikumu vietā: vēlēšanu novērošana, vietu apmeklējumi krīzes gadījumos un saistībā ar parlamentāro diplomātiju, locekļu sarunas ar valstu atbildīgajiem saistībā ar Eiropas Padomes kandidatvalstu pievienošanās procesu un pārraudzības procedūru”.

65 — Piemēram, apkalpotāju vārdiska apvainošana Parlamenta kafejnīcā neattiektos uz Protokola 8. panta piemērošanas jomu.

66 — Beļģijas tiesībās saskaņā ar Konstitūcijas 58. pantu pilnīgā imunitāte attiecas uz parlamenta deputāta viedokli vai balsojumiem ar nosacījumu, ka viņš rīkojas, “pildot savas parlamentārās pilnvaras”. Vācijas tiesībās Pamatlikuma 46. panta 1. punktā ir atsauce uz “pazīnojumu vai balsojumu Bundestāgā”. Spānijas tiesībās Konstitūcijas 71. pantā, Francijas tiesībās Konstitūcijas 26. pantā, kā arī Luksemburgas tiesībās Konstitūcijas 68. pantā ir lietots apzīmējums “pildot pienākumus”. Somijas tiesībās Konstitūcijas 30. pants sasaista deputātu imunitātes piemērošanas jomu ar viedokli un attieksmi, ko deputāts paudis Parlamentā.

plašā nozīmē⁶⁷, protams, ietilpst Protokola 8. panta piemērošanas jomā.

72. Attiecībā uz darbībām un paziņojumiem ārpus Parlamenta telpām galvenās grūtības ir saistītas ar to, kā piemērot tā dēvēto “funkciju” kritēriju, kas tātad ir vienīgais atbilstīgais kritērijs materiālās imunitātes piemērojamības interpretēšanai. Pēc manām domām, Protokola 8. panta mērķis nevar būt imunitātes attiecināšana uz visiem Eiropas Parlamenta locekļu paziņojumiem. Man šķiet, ka šāda interpretācija ir pretrunā tādām pamattiesībām kā vienlīdzība likuma priekšā⁶⁸ un tiesības vērsties tiesā, pat ja šķiet, ka Parlaments ir pieņēmis šādu nostāju savā praksē attiecībā uz imunitātes atcelšanu⁶⁹. Materiālā imunitāte ir vēsta uz to, lai aizsargātu Parlamenta locekļus kā Eiropas Parlamenta deputātus, nevis vispārīgi kā politikus.

73. Savos secinājumos iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra*, nosakot, vai deputāta

paziņojumi ir veikti, pildot pienākumus, ģenerālvokāts Pojarešs Maduru ieteica par kritēriju izraudzīties Eiropas Parlamenta deputātu izteikumu raksturu un saturu. Viņš viedokļa kvalificēšanai izvirzīja divus nosacījumus: pirmkārt, viedoklim ir jāattiecas uz patiesām vispārējām interesēm un, otrkārt, ir jānošķir faktiskie apgalvojumi un vērtējumi⁷⁰.

74. Tā kā, pēc manām domām, šim aspektam ir vajadzīga nopietnāka analīze, pirms atbildes sniegšanas uz jautājumu par Protokola 8. pantā minētā “viedokļa vai balsojuma, pildot pienākumus,” jēdziena interpretāciju es vēlos analizēt vispārējo interešu jēdzienu un faktisko apgalvojumu un vērtējumu nošķirumu, lai pēc tam ierosinātu noteikt materiālās imunitātes piemērojamību, izmantojot drīzāk organisku nekā funkcionālu [uz pienākumiem balstītu] saikni.

1) Par patiesām vispārējām interesēm

67 — T.i., piedaloties sesijās, Parlamenta darbā, komitejās, sanāksmēs, preses konferencēs un uzņemot delegācijas.

68 — Piemēram, Zviedrijā priekšlikums grozīt Zviedrijas Konstitūciju, lai paplašinātu deputātu imunitātes piemērošanas jomu, iekļaujot tajā politiskās debātes *extra muros*, tika noraidīts tās nevienlīdzības dēļ, kas tādējādi izrietētu attiecībā uz dažādiem šādu debāšu dalībniekiem. Skat. Konstitūcijas reformas komitejas ziņojumu ar nosaukumu “En reformerad Grundlag—Betänkande av Grundlags Utredningen”; SOU 2008:125, 609. un 610. lpp.

69 — Parlamenta praksē imunitāti neatceļ, ja pierādījumi krimināltiesību nozīmē attiecas uz Parlamenta locekļa “politiskajām darbībām”. Šo pēdējo jēdzienu Parlaments ir interpretējis, izvēloties pamatojumu, kuru pats savā ziņojumā kvalificējis kā “īpaši plašu un elastīgu”. Skat. Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas Ziņojumu Nr. PE 360.487/REV2, kas minēts 39. zemsvitras piezīmē, 23. un 24. lpp.

75. Vispārējās intereses veido vienu no vārda brīvības izmantošanas galvenajiem aspektiem, jo tās sekmē vērtību pluralismu sabiedrībā, ko šī brīvība tiecas aizsargāt. Tomēr

70 — Ģenerālvokāta Pojareša Maduru secinājumu iepriekš minētajās apvienotajās lietās *Marra* 37.–39. punkts.

attiecībā uz no Protokola 8. panta izrietošās pilnīgās imunitātes piemērošanas jomu man šķiet, ka nevar apgalvot, ka ikvienam Eiropas Parlamenta deputāta apgalvojumam ir politiska konotācija, kas vienmēr atspoguļo patiesas vispārējās intereses.

kas pats par sevi būtu pilnīgā pretrunā deputātu imunitātes idejai⁷¹.

76. Mērķis tādi plašāki vārda brīvībai — kā Parlamenta locekļiem piešķirtā — ir dot tiem iespēju piedalīties politikajās debatēs, kas saistītas ar viņu pienākumiem, bez nepamatotiem šķēršļiem. Šai brīvībai ir jāietver arī iespēja paust subjektīvu, egoistisku un pat nevēlamu viedokli, jo parlamenta deputāta uzdevums ir sekmēt politiskus pasākumus bez jebkāda objektivitātes pienākuma.

2) Par vērtējumiem un faktiskajiem apgalvojumiem

77. Būtībā demokrātisku politisko debašu mērķis ir sekmēt vispārējo interešu noteikšanu, piedāvājot dažādas to koncepcijas. Vispārējās intereses neapsteidz demokrātiskas debātes, bet gan minētās debātes ir tās, kas sekmē šo interešu labāku izpratni.

79. Nošķirums starp faktisko apgalvojumu un vērtējumu⁷², kas tostarp minēts Parlamenta un Komisijas apsvērumos, mūsdienu domā šķiet akceptēts. Šī tēze ir radusies no Deivida Hjūma [David Hume] apgalvojuma, saskaņā ar kuru pienākumu nevar secināt no faktiem⁷³. 20. gadsimta filozofijā šo principu pieņēma tā dēvētās “nekognitīvās” teorijas, saskaņā ar kurām izteikumi par vērtībām vai normām atrodas ārpus dihotomijas starp

78. Tādējādi, pēc manām domām, patiesu vispārējo interešu jēdziens nevar būt atbilstīgs kritērijs attiecībā uz materiālās imunitātes piemērošanu Parlamenta locekļu nostājām, kas attiecas uz Protokola 8. pantu. Pretējā gadījumā politisko debašu saturs tiktu *a posteriori* pakļauts tiesu iestāžu cenzūrai,

71 — Es nevēlos noliegt, kā to pierādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra, vispārējo interešu nozīmi, vērtējot jautājumu par to, vai uz kādu izteikumu attiecas vārda brīvība vai arī pret to var piemērot sankcijas. Deputātu gadījumā šāds vērtējums tāpat ir iespējams tikai pēc tam, kad ir konstatēts, ka attiecīgais izteikums neattiecas uz deputātam piešķirtās materiālās imunitātes piemērošanas jomu.

72 — Saskaņā ar vispārējo definīciju vērtējumu uzdevums ir dot novērtējumu — vai nu pozitīvu, vai negatīvu — par attiecīgo priekšmetu. Skat. Villa, V., “Legal theory and value judgements”, no: *Constructing Legal Systems, European Union in Legal Theory*, MacCormick, 119. lpp. Attiecībā uz deputātu imunitātes analīzi spriedumi, kas pauž deontoloģiskus novērtējumus par aktu pareizību vai morālo vērtību, ir jāiekļauj vērtējumu kategorijā.

73 — Skotu filozofs šo tēzi apstiprināja darbā *Treatise of Human Nature*, kas tika izdots 1739. gadā. Angļu filozofs Dž. E. Mūrs [G. E. Moore] (1873–1958) šo domu vispārināja kā tādu, kas attiecas uz vērtējumiem.

patieso un nepatieso. Turpretī faktiskie apgalvojumi ir vai nu patiesi, vai nepatiesi. Tādējādi objektivitāte ir iespējama tiktāl, ciktāl debātes attiecas uz faktiem, bet vērtējumi ir vairāk vai mazāk relatīvi vai pat subjektīvi⁷⁴.

80. Ņemot vērā konceptuālās grūtības, kas attiecas uz morālo filozofiju, saistībā ar šo nošķirumu, man šķiet bīstami Savienības tiesību normas juridisko interpretāciju pamatot uz šo nošķirumu. Tāpat kā dažiem tiesību teorijas pārstāvjiem, noteikt skaidru nošķirumu starp vērtējumiem un faktiskajiem apgalvojumiem tiesību jomā man no konceptuālā viedokļa šķiet grūti vai pat neiespējami. Turklāt norādišu, ka ir pilnīgi iespējams vērtējumus izteikt ar frāzi, kas no semantikas viedokļa izskatās kā skaidrs faktiskais apgalvojums⁷⁵.

81. Tomēr ir lietderīgi atgādināt, ka nošķirums starp vērtējumiem un faktiskajiem apgalvojumiem ir viens no klasiskajiem kritērijiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē.

Īsumā, faktiskā apgalvojuma gadījumā šī tiesa pieļauj iespēju pierādīt faktu patiesumu (*exceptio veritatis*)⁷⁶, kas ir izslēgts vērtējumu gadījumā.

82. Juridiskajā literatūrā ir pamatoti norādīts, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa nepiemēro skaidru dihotomiju starp šiem diviem jēdzieniem, proti, tā neveic nošķirumu starp "skaidru viedokli" un "faktisko apgalvojumu", bet gan starp "skaidriem faktiskajiem apgalvojumiem" un jaukta veida izteikumiem, kuros ir gan faktu, gan viedokļa elementi⁷⁷.

83. Manuprāt, tas pierāda, ka nevar nešaubīgi veikt pretnostatījumu starp abiem šiem jēdzieniem, kā Eiropas Cilvēktiesību tiesa pati ir atzinusi⁷⁸. Saskaņā ar minētās tiesas judikatūru atšķirība starp vērtējumiem un faktiskajiem apgalvojumiem ir sniedzamo faktisko pierādījumu līmeni⁷⁹. Tomēr es šaubos par iespēju vienkārši transponēt šo judikatūru

74 — Par šo jautājumu skat., piemēram, Shafer-Laundau, R., *Moral Realism. A Defence*, Oxford University Press, 2005, 18.–52. lpp.

75 — Piemēram, konstatējums, kurā ir atsauce uz objektīvu faktu, par to, ka politiskajam oponentam ir noteikta etniskā izcelsme, var norādīt uz negatīvu vērtējumu no tās personas puses, kas to izteikusi. Revizionistiski apgalvojumi attiecībā uz holokaustu ir spilgts piemērs faktam, ka ir iespējams paust šokējošus vērtējumus, izmantojot šķietami skaidri faktiskus apgalvojumus.

76 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas klasisku spriedumu par šo tematu: 1999. gada 20. maija spriedums lietā *Bladet Tromsø A/S un Stensaas* pret Norvēģiju, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-III, 65. punkts.

77 — Hochmann, Th., La protection de la réputation. Cour européenne des droits de l'homme. Pfeifer c. Autriche, 15 novembre 2007. No: *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, 2008/76, 1185. lpp. Līdz ar to tiek paplašināts jēdziens "vērtējums" un sašaurināts jēdziens "faktiskais apgalvojums".

78 — ECT 2003. gada 13. novembra spriedums lietā *Scharsach* un *News Verlagsgesellschaft* pret Austriju, *Recueil des arrêts et décisions* 2003-XI, 40. punkts.

79 — Turpat.

attiecībā uz Parlamenta locekļa materiālās imunitātes robežām.

nodalījums starp faktiskajiem apgalvojumiem un vērtējumiem⁸¹.

84. Es uzsveru, ka materiālā imunitāte patsargā noteiktu Parlamenta locekļu paustu viedokli no iespējamās krimināltiesiskas vai civiltiesiskas atbildības. Šādā skatījumā viedoklis ir jāuzlūko kā akts, precīzāk — runas akts, kas var būt — vai var nebūt — noziedzīgs nodarījums, tāds kā apmelojošs paziņojums, neslavas celšana vai apvainojums⁸⁰.

86. Visbeidzot, man šķiet lietderīgi pievērst Tiesas uzmanību tam, ka jēdziena “parlamentāro pienākumu pildīšana” un vērtējumu tuvināšana noved pie politiskās runas brīvības ierobežošanas.

85. Man šķiet, ka, vērtējot viedokli kā aktu, jautājumam par to, vai runa ir par faktisko apgalvojumu vai vērtējumu, ir mazāka nozīme nekā viedokļa autora izvirzītajam mērķim, kā arī reakcijai, ko šis runas akts radījis klausītājos, pat ja apgalvojuma patiesums var ietekmēt attiecīgā akta juridisko kvalifikāciju. Piebilde, ka, manuprāt, Parlamenta praksē attiecībā uz imunitātes atcelšanu netiek veikts

87. Pildot savus pienākumus, Parlamenta loceklim ir jāspēj norādīt uz viņa vēlētāju rūpēm un aizstāvēt viņu intereses. Tādēļ, vienlaikus esot materiālās imunitātes aizsargātam, viņam ir jābūt brīvībai paust faktiskos konstatējumus, kas netiek pārbaudīti un var izrādīties kļūdaini. Visbiežāk runa būs par jaukta veida izteikumiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas izpratnē. Eiropas Parlamenta loceklim tādējādi būtu jāpiesūta “tiesības uz šaubu tulkšanu viņam par labu”, t.i., iespēja kritizēt citu institūciju darbību, iepriekš neveicot padziļinātu izpēti, lai spētu pierādīt savus izteikumus.

80 — Filozofijā runas aktu teorijā tiek uzsvērts, ka apgalvojumi ir ne tikai informācijas nodošanas instrumenti, bet arī akti. Tātad ir jānodala apgalvojuma prozodiskais saturs un tā spēks, kura pamatā ir izteikto vārdu nozīme. Runas akti strukturē sabiedrības mijiedarbību ar savu spēku, kura pamatā ir izteikto vārdu nozīme un kurš rada saikni starp sarunas dalībniekiem. Skat. Moreso, J.-J., *Legal Indeterminacy and Constitutional Interpretation*, Dordrehta, 1998, 12. un 13. lpp., kā arī Ruiter, D. W., *Institutional Legal Facts*, Dordrehta, 1993, 37.–51. lpp. Fakta konstatējumam tātad var būt tāds spēks, kura pamatā ir izteikto vārdu nozīme, kuru dēļ tas tiek kvalificēts par neslavu ceļojošu aktu.

81 — Piemēram, šajos divos gadījumos (lietas A3-0088/89 un A3-0040/90) attiecībā uz Ž. M. Lepena [*J. M. Le Pen*] izteikumiem viņa pirmo izteikumu var kvalificēt kā vērtējumu un otro — kā faktisko apgalvojumu ar revizionistisku saturu. Abos šajos gadījumos Parlamenta kompetentā komiteja bija ierosinājusi neatcelt imunitāti, bet Parlamenta plenārā sesijā šo priekšlikumu neatbalstīja. Skat. 39. zemsēdzes piezīmē minētā Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas Ziņojuma Nr. PE 360.487/REV2 pielikumu.

88. Līdz ar to es uzskatu, ka materiālajai imunitātei ir jāattiecas ne tikai uz vērtējumiem, bet arī uz faktiskajiem apgalvojumiem ar nosacījumu, ka tie atbilst organiskajam kritērijam, kuru es turpinājumā ierosināšu.

1) Par samērīguma kritēriju, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras

E — *Par organiska kritērija ieviešanu*⁸²

89. Tā kā es esmu pārliecināts, ka tā dēvētās “funkcionālās” saiknes kritērijs, kas pamatots uz vispārējo interešu jēdzienu un nodalījumu starp vērtējumiem un faktiskajiem apgalvojumiem, neļauj sniegt lietderīgu atbildi uz jautājumu par pamatnosacījumiem Savienības tiesībās paredzētās imunitātes īstenošanai, es ierosinu Tiesai izstrādāt īpašu kritēriju attiecībā uz Eiropas Parlamenta deputāta pienākumu raksturu, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru. Šis kritērijs nesaista materiālo imunitāti ar deputāta izteikumu saturu, bet drīzāk saistību starp kontekstu, kādā šie izteikumi ir izteikti, un Parlamenta darbu.

90. Attiecībā uz judikatūru par imunitātes robežām, pēc Eiropas Cilvēktiesību tiesas domām, vārda brīvība ir vērtīga ikvienai personai, taču tā ir īpaši vērtīga tautas ievēlētām deputātiem, kurš pārstāv savus vēlētājus, norāda uz viņu rūpēm un aizstāv viņu intereses. Demokrātijā parlaments vai līdzīgas struktūras ir politiskajām debatēm nepieciešamās norises vietas⁸³. Minētā tiesa arī uzsver, ka atbilstīgs ir novērtējums, ņemot vērā īpašos apstākļus, nevis analīze *in abstracto*⁸⁴.

91. Vispārīgi, interpretējot deputātu imunitātes piemērojamību, Eiropas Cilvēktiesību tiesa, šķiet, izvēlas ierobežojošu pieeju. Tādējādi tā uzskatīja, ka ar ECPAK saderīga ir imunitāte, kas ietver paziņojumus parlamentāro debašu laikā likumdevējās palātās un ir vērsta uz parlamenta interešu aizsardzību tā kopumā, atšķirībā no tādas [imunitātes], kas attiecas uz tā locekļiem individuāli⁸⁵.

82 — Tāda [kritērija], kas ir saistīts ar Parlamenta locekļa institucionālo stāvokli Savienības konstitucionālajā organizācijā. Jēdziens “organisks” tātad netiek lietots tādā nozīmē kā “piemītošs” vai “raksturīgs”.

83 — ECT 2001. gada 27. februāra spriedums lietā *Jerusalem* pret Austriju, *Recueil des arrêts et décisions* 2001-II, 36. un 40. punkts.

84 — *Mutatis mutandis*, ECT 1993. gada 26. februāra spriedums lietā *Padovani* pret Itāliju, A sērija, Nr. 275-B, 24. punkts.

85 — ECT 2002. gada 17. decembra spriedums lietā *A.* pret Apvienoto Karalisti, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-X, 84. un 85. punkts.

92. Būtībā principu nosakošs man šķiet iepriekš minētais spriedums lietā *A.* pret Apvienoto Karalisti. Vispirms secinājusi, ka deputātu imunitāte, kuru attiecīgajā lietā izmantoja *House of Commons* (Pārstāvju palāta) deputāts, attiecas uz tādiem likumīgiem mērķiem kā vārda brīvības aizsardzība parlamentā un varas dalījuma saglabāšana starp likumdevēju un tiesu varu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa vērtēja attiecīgās imunitātes samērīgumu. Tādējādi attiecībā uz imunitātes saderību ar ECPAK — jo plašāka ir kāda imunitāte, jo nopietnākiem ir jābūt iemesliem, kas to pamato⁸⁶.

93. Turklāt spriedums lietā *Cordova* pret Itāliju⁸⁷ tostarp noveda pie imunitātes šauras interpretācijas tādā nozīmē, ka tā nav vērsta uz Parlamenta locekļa aizsardzību gadījumā, ja viņš nerīkojas kā Parlamenta loceklis. Minētajā spriedumā Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzsvēra, ka deputāta rīcība var nebūt saistīta ar viņa parlamentāro pienākumu pildīšanu *stricto sensu* un — it īpaši — ka to tās rakstura dēļ nevar salīdzināt ar aktu, kas ietilpst parlamentārajos pienākumos. Tiesa uzskatīja, ka

attiecīgā rīcība⁸⁸ drīzāk atbilst strīdam starp privātpersonām un ka tādā gadījumā nevar pamatot tiesību vērsties tiesā atteikumu⁸⁹.

94. Pēc šī konstatējuma — Tiesa uzskatīja, ka “gadījumā, ja nav skaidras saiknes ar parlamentāru darbību, ir vajadzīga samērīguma jēdziena starp sasniedzamo mērķi un izmantotajiem līdzekļiem šaura interpretācija. Tas it īpaši attiecas uz gadījumu, kad tiesību vērsties tiesā ierobežojumi izriet no politiskas struktūras lēmuma. Pretējs secinājums nozīmētu ar ECPAK 6. panta 1. punktu nesaderīgā veidā ierobežot privātpersonu tiesības vērsties tiesā ikreiz, kad tiesā apstrīdētos izteikumus paudis Parlamenta loceklis”⁹⁰.

95. Ņemot vērā šo izklāstījumu, manuprāt, imunitātes samērīgums ir jāpieņem par galveno aspektu Protokola 8. panta interpretācijai, kas mani mudina ieteikt Tiesai noteikt jaunu, tā dēvēto “organisko” analīzes kritēriju.

86 — Iepriekš minētais ECT spriedums lietā *A.* pret Apvienoto Karalisti, 77. un 78. punkts. Tomēr, ja runa ir par imunitātes samērīguma novērtēšanu, tās absolūtais raksturs nevar būt izšķirīgs; skat. ECT 1994. gada 21. septembra spriedumu lietā *Fayed* pret Apvienoto Karalisti, A sērija, Nr. 294-B.

87 — ECT 2003. gada 30. janvāra spriedums lietā *Cordova* pret Itāliju, *Recueil des arrêts et décisions* 2003-I.

88 — Tiesa uzskatīja, ka ironiskā jeb izsmējīgā rakstura vēstules kopā ar rotālītiem, ko F. Kosiga [*Cossiga*] personīgi nosūtīja kādam tiesnesim, pēc sava rakstura nevar tikt pielīdzinātas aktam, kas ietilpst parlamentārajos pienākumos. Skat. iepriekš minētā sprieduma lietā *Cordova* pret Itāliju 62. punktu.

89 — ECT spriedums lietā *Cordova* pret Itāliju (minēts iepriekš, 61. un 62. punkts).

90 — Turpat (63. punkts).

2) Par organiskas saiknes kritēriju

96. Protokola 8. panta interpretēšanai es ierosinu piemērot organiskas saiknes starp Eiropas Parlamenta deputāta darbībām un materiālās imunitātes piemērošanas jomu kritēriju⁹¹. Pēc manām domām, pašā materiālās imunitātes jēdzienā ir jānodala kodols no to aptverošās sfēras.

97. Es ierosinu imunitātes būtībā ietvert darbības, kas visaugstākajā mērā veido Parlamenta locekļa pienākumus. Tajās ietilptu tostarp Parlamenta debatēs, komitejās, delegācijās un Parlamenta politiskajās struktūrās, kā arī politiskajās grupās paustais viedoklis un balsojumi. Es ierosinu tajās iekļaut tādas darbības kā piedalīšanās konferencēs, komandējumos un politiskās tikšanās reizēs ārpus Parlamenta [, bet] Parlamenta locekļa statusā⁹².

91 — Šādas organiskas saiknes piemērošana nedaudz vienkāršotākā veidā jau ir minēta juridiskajā literatūrā; iepriekš minētais darbs Harms, Th. (minēts iepriekš, 91. lpp.).

92 — Pēc Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas domām, "ir skaidrs, ka apzīmējums "pildot viņu pienākumus" ietver plenārās sesijas, Asamblejas komiteju, apakškomiteju un citu papildu struktūru sanāksmes". Materiālajai imunitātei būtu jāattiecas arī uz tādām oficiālajām darbībām, kuras minētas Asamblejas locekli veic citu Eiropas Padomes struktūru sanāksmēs un konferencēs. Skat. iepriekš minēto pārskatīto dokumentu Doc. 9718.

98. Pieļaujot, ka, iespējams, nevar uzskaitīt visus attiecīgos aktus, es uzskatu, ka paša "parlamentāro darbību pēc būtības" koncepta apstiprināšana ļauj atvieglot pārbaudi, kas jāveic valsts tiesai, kura šaubu gadījumā varētu — un tai tas būtu jādara — uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu šajā ziņā.

99. Attiecībā uz aktiem, kurus nevar kvalificēt kā tādas, kas veido Eiropas Parlamenta deputāta pienākumus, ir jāpiemēro samērīguma princips, tāpat kā to dara Eiropas Cilvēktiesību tiesa. Saskaņā ar to, ko šī tiesa ir lēmusi, gadījumā, ja nav skaidras saiknes ar parlamentāru darbību, ir vajadzīga samērīga starp sasniedzamo mērķi un izmantotajiem līdzekļiem šaura interpretācija⁹³.

100. Līdz ar to, jo vairāk Parlamenta locekļa akts vai konstatējums attālinās no viņa pienākumu kodola, jo nopietnākiem jābūt iemesliem, kas pamato deputāta pilnīgo imunitāti. Tas nozīmē, ka ir jālīdzsvaro Parlamenta deputāta vārda brīvība, no vienas puses, un tiesības vērsties tiesā un vienlīdzīga attieksme pret pilsoņiem, no otras puses.

101. Un otrādi, jo lielāka ir saistība ar Parlamenta locekļa darbībām pēc būtības, jo plašāka kļūst tiem piešķirtās materiālās imunitātes piemērojamība. It īpaši jautājums par to,

93 — ECT spriedums lietā *Cordova* pret Itāliju (minēts iepriekš, 63. punkts).

vai Eiropas Parlamenta deputāta izteikumi masu informācijas līdzekļos ietilpst materiālās imunitātes piemērošanas jomā, ir jāvērtē, pamatojoties uz šiem kritērijiem. Man šķiet, ka materiālajai imunitātei ir jāattiecas uz paziņojumiem, kas tieši turpina parlamentārās debātes, atkārto tajās sacīto vai komentētās. Turpretī attiecībā uz Parlamenta locekļu piedalīšanos priekšvēlēšanu debātēs vai citās politiskās debātēs vispār šiem pēdējiem nevajadzētu atrasties juridiski izdevīgākā situācijā nekā pārējiem minēto debāšu dalībniekiem.

102. Tomēr šajos apstākļos rodas jautājums par to, vai Eiropas Parlamenta deputāts ir tiesīgs atsaukties uz aizsardzību, kas viņam piešķirta ar Protokola 8. pantu, tad, ja viņš skaidri rīkojas kā valsts vai pat reģiona vai vietēja līmeņa politiķis.

103. Būtībā izaicinājums, uz kuru parlamentāriem un to deputātiem turpmāk ir jāsaņemas, ir — likt saprast, ko viņi dara iedzīvotāju interesēs, uzlabot pilsoņu dzīves kvalitāti un panākt, lai viņu vēsts nezaudētu ticamību⁹⁴.

94 — Skat. iepriekš minēto Parlamentu savienības publikāciju ar nosaukumu "La liberté d'expression, le Parlement et la promotion de la tolérance", 64. un 65. lpp.

104. Tā kā ar Protokolu noteiktā materiālā imunitāte ir pamatota uz LESD, kura 343. pantā ir atsauce uz Savienības pienākumu pildīšanu, es uzskatu, ka šī imunitāte ir vērsta uz to, lai tā attiektos uz Eiropas Parlamenta deputāta darbībām nevis tad, kad viņš risina jautājumus, kas interesē tikai valsts politiķi, bet tad, kad viņš veic darbības kā Eiropas Parlamenta deputāts.

105. Ir skaidrs, ka, ņemot vērā pašreizējo politisko debāšu apjomu, lielākajai daļai kāda Eiropas Parlamenta deputāta izteikumu ir divkārtš raksturs. Runai Eiropas mērogā var būt acīmredzama saikne ar valsts, reģionālo vai vietējo līmeni. Tomēr pretējā gadījumā, t.i., tādu paziņojumu gadījumā, kas skaidri attiecas uz valsts vai vietējo līmeni, noteikt saikni ar Savienības dimensiju var izrādīties grūtāk.

106. Šajā sakarā norādīšu, ka Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Reglamentā ir atsauce uz "Eiropas pilnvarām"⁹⁵, kas var apstiprināt tēzi, saskaņā ar kuru tās piemērojamība attiecas tikai uz šo jomu.

95 — Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Reglamenta XVII nodaļas 65.1. pants.

107. Rezumējot, ņemot vērā Parlamenta locekļu imunitātes raksturu, ko saprot kā Savienības imunitāti, kas nepieciešama tās uzdevumu pildīšanai, akti, kas ietilpst politikajās debatēs vispār vai tad, ja deputāts runā kā vēlētāju interešu garantis valsts vai reģionālā līmenī, ņemot vērā organisko kritēriju, nevar tikt uzskatīti par tādiem, uz kuriem attiecas materiālā imunitāte Protokola 8. panta izpratnē.

108. Līdz ar to es ierosinu Tiesai piemērot materiālās imunitātes līdzsvarotu interpretāciju, kura ir pamatota uz organiskas saiknes kritēriju un kura ir jāsamēro ar vienlīdzīgas attieksmes pret pilsoņiem principu, kā arī ar tiesībām vērsties tiesā.

109. Man nešķiet, ka pamata lietā A. Patričello pilnīgās imunitātes pamatojums var būt pārāks par minētajiem principiem. Kā izriet no Parlamenta vispārējā ziņojuma, neslavas celšana drīzāk attiecībā uz indivīdiem nekā uz iestādēm parasti tiek uzskatīta par tādu, kas neietilpst deputāta politiskajā darbībā. Tas attiecas, piemēram, uz uzbrukumiem policijas

ierēdņiem, individuāli raugoties, nevis uz kritiku par policiju kā institūciju⁹⁶. Tādējādi šķiet, ka lēmums aizstāvēt A. Patričello imunitāti neatbilst šai nostājai.

110. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka akts, kura autors ir A. Patričello, atrodas ārpus Parlamenta locekļa darbībā organiskā izpratnē, ko iepriekš ierosināju. Kā izriet no lēmuma par prejudiciālā jautājuma uzdošanu, A. Patričello rīkojās ārpus Eiropas Parlamenta telpām. Turpinājumā, ņemot vērā viņa rīcības priekšmetu, šķiet, ka viņš rīkojies kā valsts politiķis vai pat kā aizkaitināts pilsonis. Turklāt — ar nosacījumu, ka iesniedzējtiesa pārbauda faktus, kā arī tos kvalificē, ņemot vērā Itālijas krimināltiesību normas, — A. Patričello rīcību nevar uzskatīt par tādu, kurai ir atbilstīga saikne ar viņa pienākumu pildīšanu Parlamenta locekļa statusā.

96 — Skat. Parlamenta Juridisko jautājumu komitejas Ziņojumu Nr. PE 360.487/REV2, kas minēts 39. zemsvītras piezīmē, 24. lpp. Eiropas Parlaments atcēla imunitāti gadījumos, kad bija notikuši uzbrukumi policistiem; skat. lietas A2-0130/88, A2-0105/85 un A6-0156/2006. Skat. Parlamenta Ziņojuma Nr. PE 360.487/REV2 pielikumu, minēts 39. zemsvītras piezīmē.

VII — Secinājumi

111. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz *Tribunale d'Isernia* uzdoto jautājumu atbildēt šādi:

Tāda Eiropas Parlamenta locekļa rīcība kā pamata lietā, ņemot vērā, ka tai nav saiknes ar Eiropas Parlamenta darbībām, nav uzskatāma par viedokli, kas pausts, pildot parlamentāros pienākumus Protokola Nr. 7 par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 8. panta izpratnē.